

Planetany müdimilik üýtgedip biljek referendum

Category: Kitapcy, Publisistika

написано kitapcy | 26 января, 2025

Planetany müdimilik üýtgedip biljek referendum PLANETANY
MÜDIMILIK ÜÝTGEDIP BILJEK REFERENDUM

Bu ýerde – nebite garaşly Ekwadorda halk ýaşaýşy girdejiden öňde hasaplamagynyň «almytyny» agyr almaly bolsa-da, Amazonkadaky nebit-burawlaýyş işlerini togtatmak üçin ses berdi. Olar şeýdip bilýän bolsa, dünýäniň galan bölegi nämüçin şeýdip bilmeli däl?

Ýakyn wagtlarda Ekwadorda geçirilen ses berişlikde Amazonkanyň bir böleginde alnyp barylýan nebit-burawlaýyş işleri gadagan edildi (AP).

Ekwadorlylar bary-ýogy bir hepde öň (20-nji awgustda) ýurduň köp ýerine ýaýran ýerli kowçumlaryň on ýyldan gowrak wagtdowam eden kampaniýasy netijesinde öwrülişik sepgidi hasap edip boljsk referendumda 20% tapawut bilen Amazonkanyň «Ýasuni» zapowedniginiň içindäki nebit-burawlaýyş işlerini duruzmak üçin ses berdi.

Bu taryhy netije Ekwadoryň nebit önümçiliginiň 12%-ni üpjün

edýän «Işpingo-Tambokoça-Tiputini» nebit maksatnamasynyň nebit-burawlaýyş işleriniň hemişelik gadagan edilendigini we maksatnamanyň infrastrukturasynyň sökülendigini aňladýar.

Munuň bilenem çäklenmeýär, indi hökümet nebit ýatakly meýdanlaryň ýetiren zyýanyňy düzetmek üçin önümizdäki ýylyň dowamynda abadanlaşdyryş işlerini geçirmeli bolar.

2,5 million gektardan gowrak meýdanda ýaýylyp ýatan we 610-dan gowrak guşlaryň görnüşi bilen ýüzlerçe süýrenijini we amfibiýany öz içine alýan «Ýasuni» umuman alanda dünýäniň iň köp biodürlilige eýe zolaklarynyň biri hasaplanýar. Bu ýer nebit çykarylýandygy we klimat üýtgeşmeleri sebäpli bolýan weýrançylyklardan öý-öwzarlaryny goramak üçin arman-irmän göreşýän Tagaeri we Taromenane halklary bilen bir hatarda köp sanly ýerli kowçumlary goýnunda saklaýar.

2013-nji ýylda şol wagtyň prezidenti Rafael Korreanyň halkara jemgyýetçiligiň ýitirilen girdejiniň ýerine dolduryp biljek haýyr-sahawat kömegini eden ýagdaýynda «Ýasunidäki» nebit-burawlaýyş işlerini togtatmaga söz berenden soň referendum geçirmek meselesi orta atylypdy. Emma gerekli mukdaryň 20%-denem az möçberiniň toplanmagy bilen tekliپ şowsuzlyga uçrapdy we 2016-njy ýylda nebit-burawlaýyş işleri öz işine başlapdy.

Ekwadoryň daşky gurşawy goramak boýunça jogapkär işgärleri ýerli kowçumlaryň önbaşçylygynda «Ýasunidäki» nebit-burawlaýyş meselesiniň sese goýulmagy üçin 750 müňden gowrak gol tolap, referendum geçirmegi talap etdi. Birnäçe ýyla çeken kanuny kynçylyklaryň we beýleki logistiki bökdençlikleriň aşylmagynyň yzyndan ahyrsoňy 20-nji awgustda geçirilen ses berlişikde halkyň 60%-i daşky gurşawyň harap edilmegi üçin däl-de, goralmagy üçin ses berdi.

Munuň özi hemme zady üýtgedip biljek çözgüt. Atmosferadaky kömürturşy gazlary, hapalary sorup alýan Amanzonka hemmämiz üçin karbon ýaşşigi wezipesini ýerine ýetirýär, şeýle-de bolsa alymlar nebit we beýleki magdanlary çykarmak işleriniň sebäp bolýan tokaý gyrgynçylyklaryny ýagyş-ýagmyrlaryň azalmagy bilen baglanyşdyrýarlar. Bulam öz gezeginde ýagyş tokaýlarynyň soňunyň gelmegini çaltlandyryp biljek biodürlilige howp salýar we has giň gerimli daşky gurşawlaýyn weýrançylyga getirýär.

Биология человека, изменение климата и общество

Биология и климатология человека

**Равикумар Куруп
Парамесвара Ачутха Куруп**

kitapcy.ru

Amazonka tokaýynyň «Ýasuni» zolagynda nebit-burawlaýyş işlerini togtatmak üçin ses beren ekwador halky emele gelip biljek ummasyz uly maliýe yza tesişliklere garamazdan biodürliligi we ýaşaýşy gorap saklamagy saýlap aldy.

«Fitch» derejelendirme guramasy geçen aýlarda ses berişikde üstün çykylan ýagdaýynda girdejileriň 600 million dollar töweregi peseljegini çak edipdi. Bu ýagdaý gürrüňsiz kemer gysma çärelerine ýol açar. Emma nämüçin bütin bu zatlaryň ýetirýän zyýanyň öwezini dolmak «Global Günorta» diýilýän ýurtlaryň boýnuna atylýar?

Gürrüňsiz, daşky gurşawy hapalaýanlaryň tebigata ýetiren uç-

gyraksyz zyýanyňy azajygam bolsa düzetmegi we nebit ýataklaryna degilmezligi üçin öwez tölegini tölemeli bolarlar. Ekwador ýaly ýurtlaryň daşky gurşawyna zeper ýetirjegini öňünden bilip duranam bolsa, öz baýlyklaryny artdyran ýurtlardyr kompaniýalaram öwez tölegini tölemeli. Ekologiýamyzyň ýa-da ykdysadyýetimiziň haýsam bolsa birini saýlamaga mejbur ýagdaýa gelmeli. Eger kompaniýalardyr ýurtlar ýetiren zyýanlaryny düzetmek üçin taryhy jogapkärçiliklerini berjaý etseler, beýle ýagdaýa düşmerisem. Ekwadordaky taryhy netije özlerine güýç berilende jemgyýetiň planetany girdejiden ileri tutmaga taýýardygyňy şundan gowy görkezip bilmezdi. Beýleki bir ýandan Ekwadordaky referendum ýurtdaky nebit-burawlaýyş işlerini doly togtatmanlygyndan şindizem etmeli işler bar. Emma edil şu ýerde – Ekwadorda dünýäni özgerdip bilen bir zatlar başlady. Ekwador ýaly nebite garaşly ýurt nebit-burawlaýyş işleriniň öňüne taýak oklap bilýän bolsa, dünýäniň galan bölegi nämüçin şeýdip bilmeli däl?

kitapey.ru

Skarlett UESTBRUK.

Sişenbe, 29.08.2023 ý. Publisistika